

H. Dannheimer—G. Ulbert: Die bajuwarischen Reihengräber von Feldmoching und Sendling, Stadt München. M. Lassleben, Kallmünz Opf., 1956, 44 str., 16 tab. a mapka.

Tento 8. svazček řady „Materialhefte zur bayerischen Vorgeschichte“, který uvedl vedoucí redaktor řady J. Werner, je věnován pohřebištím z období stěhování národů z archeologicky bohaté oblasti města Mnichova, v níž bylo objeveno 14 hřbitovů a 37 hrobových skupin či jednotlivých hrobů ze VI. až VIII. století n. l.

Na pohřebišti u Feldmochingu, publikovaném *H. Dannheimerem*, bylo v letech 1939—1941 zjištěno 547 hrobů, seskupených do řad severojižního směru, takže zde jde o výrazný příklad skutečného řadového pohřebiště. Z velkého počtu hrobů bylo však mnoho rozrušeno nebo bylo bez nálezů; hroby zde zřejmě byly velmi často vylupovány. Ale i zbylé hroby (v počtu 76) poskytly poměrně jen málo milodarů, tak jen dvě spathy, tři saxy, dvě nádoby (s kolkovanou výzdobou), čtyři spony (všechny štítkové), atd., početnější byla zvláště kování. Pohřebiště lze datovat do doby mezi polovinou VI. a koncem VII. století, jiné významnější závěry nebylo možno učinit.

V druhé části zpracoval *G. Ulbert* hrobové nálezy ze Sendlingu, které pocházejí ze dvanácti různých míst; nejpočetnější je neúplně prozkoumané pohřebiště na ulici Plinganserstraße se 141 hroby seskupenými ze značné části do řad. Skromný nálezový materiál svědčí o langobardských vlivech a importu z oblasti Franků; hrot kopí z hrobu č. 96 snad i ukazuje na spojení s Avary. Protože jde kromě většího pohřebiště též o malé hrobové skupinky, uvažuje *G. U.* o současné existenci několika dvorců v blízkosti sídliště vesnického charakteru.

Práce je doplněna 16 tabulkami, z nichž první dvě — fotografické — jsou mnohem přehlednější než ostatní kresebné; na posledních dvou jsou instruktivní plánky. Přiložená mapka celé městské oblasti Mnichova s barevně vyznačenými místy nálezů je velmi dobrou orientační pomůckou.

M. R. Pernička

Nová práce o vlysu na Parthenonu. V řadě spisů, jež vydává Deutsche Akademie der Wissenschaften v Berlíně, vyšla v r. 1957 v serii pro vědu o starověku (Sektion für Altertumswissenschaft), redigované *J. Irmscherem*, jako číslo 10. studie *Carl Blümela*, **Phidiasische Reliefs und Parthenonfries**. Autor zjišťuje, jak se v 2. pol. 5. stol. př. n. l. obrátil i v attickém reliefu nové pojetí prostorového podání, jež se projevuje v malbě již v 1. pol. 5. stol. Rozborem ionských vlysv Hefaisteia, chrámu Niky a chrámku u Iliisu ukazuje, jak se na nich uplatňuje kompoziční vliv metop a štítů chrámů dorských s jejich izolací postav a skupin a se symetrickou sestavou, takže se tyto vlysové reliefsy v rozestavě figurálních motivů liší od ionských vlysv v Ionii. Je to patrné i na vlysu Erechtheia i na feidiiovských reliefsch z Peiraiea. Naproti tomu panathenajský vlys Parthenonu nese rysy ovlivnění ionskou malbou s jejími perspektivními vymoženostmi, jež přicházejí vhod a k užití v 2. pol. 5. stol. př. n. l. v attické reliefní plastice. Toto nové traktování nelze podle *B.* přičítati Feidiiovi, ale jiné generaci umělců, která ovládá malířské prvky a perspektivní zkratky pro dosažení dojmu prostorovosti. Je to odlišné umělecké pojetí, pro něž nejsou zatím známy mezistupně, takže by se tu jevila vývojová caesura. Studie, jež věnuje pozornost attickým reliefům současným s Parthenonem, je cenným příspěvkem pro určení místa panathenajského vlysu ve vývojové řadě attické reliefní plastiky. Zajímavé autorovy dedukce podnítí nepochybně diskusi, neboť se týkají díla samého Feidia.

*

Nakladatelství Artia vydalo roku 1958 v Praze pozoruhodnou publikaci **Der Parthenonfries** ve fotozáběrech od *W. Formana*, k nimž stručný, ale instruktivní doprovodný text (o 20 stránkách) napsal konservátor oddělení antik v Britském museu *D. E. L. Haynes*; jeho německý překlad opatřil *G. Solar*. 45 tabulek zobrazuje jen některé části z reliefního pásu pana-

thenajského vlysu. Jde o výběr z hlavního souboru, který se chová v Britském museu; proto je zde ze západní strany vlysu jen jeden výjev. Jsou to záběry originálních desek ve stavu fragmentárním s několika výseky detailů. Škoda, že reprodukce tohoto alba nejsou ve větším měřítku. Autor se kloní k mínění, že návrh reliéfu je dílem jednoho mistra, nejspíše Feidia, a poukazuje, že provedení je výtvořem řady uměleckých rukou, jak bylo zjištěno formálním rozбором díla zvláště v poslední době. Nedopatřením je uvedeno, že průvod se začíná na straně jihovýchodní, místo jihozápadní.

Gabriel Hejzlar

Archeologické vykopávky v Myrmekeiu na východním Krymu při průlivu Kerčském, začaté V. F. Gajdukevičem v r. 1934, rozvinou se do větší šíře, neboť došlo k archeologické spolupráci sovětsko-polské, kterou zorganizovalo museum leningradské Ermitáže a Národní museum ve Varšavě. Výtěžky výkopů polského úseku v r. 1956, jež řídil K. Michalowski, byly vydány jako I. svazek seriové publikace nesoucí označení **Wykopaliska polsko-radzieckie w Mirmeki: Kazimierz Michalowski, Mirmeki. Wykopaliska odcinka polskiego w r. 1956.** Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 1958. Str. 166, tab. 17, plánek 8, obr. 141. Cena 60 zl.

Výsledky výzkumů jsou zachyceny ve třech oddílech. V prvním (str. 7—64) podává K. Michalowski podrobný popis odkrytých domovních staveb, které se podle nalezeného materiálu dají datovati v horní vrstvě do doby římské (až asi do 3.—4. stol. n. l.), v spodní od doby helenistické až do počátku 5. stol. př. n. l. Zdá se, že starší osídlení městské pokleslo v době římské na sídliště vesnické. Z archeologicky prozkoumaného areálu jeví se jeden odkrytý dům jako obytný pro rybáře; v něm má jedna místnost uprostřed kamenný blok, který možná sloužil jako opora stropu. Dům byl zničen požárem asi koncem 2. nebo počátkem 1. stol. př. n. l. Datovací pomůckou je tu zvláště řecká keramika a mince. V jeho těsném sousedství se dochovalo poměrně velmi dobře zařízení lisovny vína in situ, jejíž vzhled, v černo-mořské oblasti zatím jedinečný, je zobrazen fotozáběry a kresebnými rekonstrukcemi. Je to nejvýznamnější výtěžek této kampaně, neboť dává možnost poznati nejen stavební úpravu, ale i proces výroby vína. V druhé části (65—99) se Michalowski zabývá historickou problematikou nalezených předmětů — jsou to keramika importovaná i domácí, lampičky a jiné předměty keramické i drobné plastiky, věci kovové, z kosti a skleněné, užitkové i dekorace. Jsou tu uvedeny jen význačné doklady a ilustrovány mnohdy i barevně. Všechny ostatní památkový materiál byl publikován prof. M. L. Bernhardovou v katalogu výstavy, která byla z nálezů uspořádána v Národním museu ve Varšavě r. 1956.

Třetí část (101—138) přináší příspěvky spolupracovníků prof. Michalowského — jsou to doplňky a přílohy. A. Sadurská pojednává (101—116) obecně o otázce značkování řeckých keramických amfor a určuje původ a chronologii nalezených amforových uch, která jsou i cennou datovací pomůckou. Do katalogu těchto značkových předmětů ze 4.—2. stol. př. n. l. přibrala i zlomky tašek a cihly s výrobními značkami. V. I. Zalkin určil osteologický materiál, W. Terlecki a A. Szemiotová podávají soupis a klasifikaci nalezených mincí z 3.—1. stol. př. n. l. Z. Tomaszewski pojednal o způsobu provedené archeologické dokumentace a H. Jedrzejewská předkládá výsledek svého rozboru stavebního materiálu a chemické analýsy užitě malty. Makrofotografie jejich ukázek a tabulky technologického a chemického rozboru doplňují výklad.

Studie, jež není pouhou nálezovou zprávou, ale do značné míry zpracováním získaného archeologického materiálu, je prováděna množstvím fotozáběrů, většinou zdařilých, mapkou, nárysy plánek a průřezů a kresebnými rekonstrukcemi, které dávají čtenářovi možnost sledovati výkop stavebních zbytků zcela detailně. Kniha, jež zahajuje seriovou publikaci, v níž budou uveřejňovány výsledky výkopných prací z úseku polského polsky a ze sovětského